

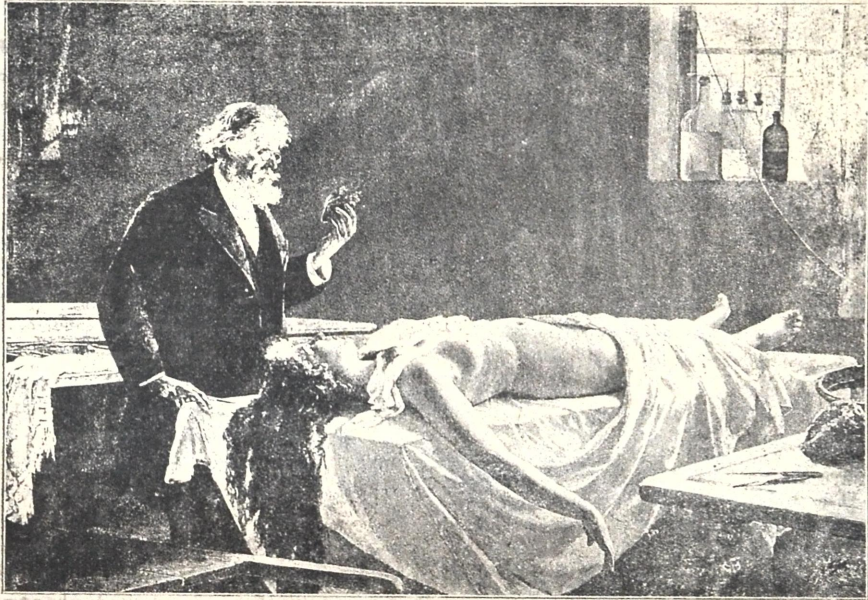

ახალი გუზაბი :

№ 2.

იუმბარისტულ-პანუღიანური აღმანახი.

ფოსტის ადრესი: თიფლის, ტიპ. „Сорапаны“
Ал. Мумладзе.

ეკიმი: რამდენი საიდუმლოება ამ გულში!

9511

შინარსი:

თფილისი 2 აბვისტო.—ლერწამი (ლექსი), **ი. ევლოშვილი**.—წერილები მეგობართან, **ივ. გომარტილის**.—სოფელში, (ლექსი) **დარიახი**.—რა თ გიძდება ქართველი მკითხველი ჟურნალ-გაზეთებს გულცივით? **ი. გელი**.—ობოლი, (ლექსი) **ბ. სუფხის პირელი**.—სასაფლაოზე, (ესკიზი) **დ. ჩხეიძისა**.—ექსპრომტი **მ. ნელიკოსი**.—ახალბუნდა ქალების გაყიდვა გარყვნილ სახლებში და ზომები მის მოსასპობათ, **ხან-ისა**.—ღამე, (ლექსი) **დ. თურდოსპირელი**.—ღია წერილი რედაქციებისადმი, **მიმინოსი**.—წერილი რედაქციის მიმართ, **ტუხალთაგანისა**.

ლ ე რ წ ა მ ი .

ვარსკვლავს უცინს, ელერსება,
ხან ელიძება, ხან ეცინება,
ნიაფს თავს უქნევს მის აძლევს სალაშს,
ლხენას და ტრფობას აღარა მალავს!

მეგრამ ნაღველი დაქპრის ფოთლებში,
რადგან ქაობის იგი შვილია,
და მონაფარდე ფიქრებით ცაში
ის ძირს მწიკვლებით შემოსილია!

ი. ევლოშვილი.

თფილისი 2 აბვისტო.

აღამიანი ბეცი უნდა იყოს, რომ ან სინამდვილე არ გაიგოს და ან წაკითხულისა ვერაფერი შეისმინოს-რა. მით უმეტეს ეს არ ებატება პრესას—რომელიც წარმოადგენს ამა თუ იმ ორგანოს. მაგრამ „დროება“ იმდენათ გატაცებულია მიმინოს დამცირებით, რომ ის განგებ თვალებსა ხუჭავს, განგებ უხვევს გვერდს სინამდვილეს და, თითქო წაკითხული არ გაეგებო, ფაქტსაც ამხინჯებს.

აილეთ „დროების“ 30 ივლისის № 168, სადაც მოთავსებულია ჩვენი კოლლეგიის წერილი „ეინ არის მართალი“, სადაც ჩვენ მიერ განგებ არის ხაზ გასმული ის ფაქტი, რომ მიმინოს წერილი—ფელეტონი „გააწუნეს“ თვით რედაქციას კვლავეამ აღარ გაუშვა და კრება მიმინოს დაუსწრესადვე მოსდა. „დროება“ კი თავის შინაშეაში „რედაქციასაც“ ბრძანებს: „ასოთ ამწერაბეს ეს წერილი აღარ დაუბეჭდიათ. ამას ამბობს კვლავეა: ამას ამბობს ბ. გაჩეჩილაძე.

ნუ თუ ამაზე მეტი გაუგებრობა კიდევ-და იქნება? მეგრამ ეტყობა „დროებაც“—„ზაკავკავიესავით“ არ უკადრისობს არავითარ საშუალებებს და შთელ თავის სიმართლის საღაროს მ. გაჩეჩილაძეზე ამყარებს, რომელსაც აღბათ პირადათ თუ მოვლაპარაკა „დროების“ რედაქცია და რაც მან სიტუე უამბო, როგორც „ზაკავკავიეს“, „დროებამ“ სინამდვილეთ მიილო და გაასალო.

ახლა ჩავყვეთ ქვევით ჩვენ ხაზგასმით ვამბობთ, რომ მეორე სტატიაში გამოთქმული აზრი ეკუთვნის შოელ რედაქციას და აზრ კერძოთ მიმინოს, —„დროება“ კი ამას გვერდს უხვევს, ამხინჯებს და ხაზგასმითვე ბრძანებს: „19 ივლისს გამოვიდა შოელ რედაქცია ამჯე მიმინოსათ“, ესეც მეორე ნიმუში „დროების“ დარბაისლობისა.

შემდეგ „დროებელები“ ეხებთან მეორე სტატიას „ეინ არის დამნაშავე“ და ჩვეულტერიის კილოთი ბძანებენ: „ამ წერილში მიმინო ლომობიერათ ეკიდება ქან ორლოესკაის და ბ-ნ ხაჩატუროეს, სამავი-

ერთ ლანძღავს თ. ამირაჯიბს და სხვებს. ამას არ კოლეგია ჰქვიათ უახლოვნი“.

არ იცით, ბატონო „დროებისტემა“, რომ პირველ წერილში გააწინეს“ მიმინო იმავდ აზრს არ ატარებდა, როგორც რედაქციამ შეიშუაჷა 19 ავლისისთვის— „ვინ არის დამნაშავე?“. და თუ ამის გაშვება ცენზორმა არ გვიჩინა ეს ახსენება არა იმიტომ, რომ ვითომ მიმინო ამირაჯიბს ამართლებდა და ხაჩატუროვს და ქან ორლოვსკაიას ამტყუნებდა, არამედ მით, რომ როგორც ფელეტონში— „გააწინეში“ ნახშირი იყო სიტყვები, როგ. მაგალითათ „კეკელური, ტურფა, განვიხივებული, პოეზია მუხის შთამბერავი, ამოშავალი მზე და სხვა, რომელიც შეიძლება სწყენ-როდა ქან ორლოვსკაიას და მართლაც პასუხის გებაში მივეცეთ.

თქვე დალოცვით! ჩვენ რომ გვიკვირებთ; რატომ ამირაჯიბსა და მის „ხაკავაზისეს“ არ ეტყვიან, რომ გამოა-შქარაოს იმსტატის „გააწინეს“ შინაარსი, რომლის „ოტრისკიც“ ჩვენ მოგვბარა და არც სტამბაში და არც რედაქციაში მისი ნასახი აღარაფერი დაგვიტოვა, რომ მართლა ნათლად დაგვეჩახვებინა ყველა-სათვის, თუ რაედენად ჰგვან დაან რამ-დენათ განსხვავდებიან თავიანთი შინაარ-სით ეს ორი სტატია—ფელეტონი „გა-აწინეს“ და სტატია— „ვინ იყო დამნაშა-ვე?“.“

მაგრამ ამისათვის თქვენ გამბედაობა არ შეგწევთ და, როგორც ვეტყობათ, „ხაკავაზისეს“ კული კულ მისდევთ.

ესლა გვიბანეთ: ვინ უფრო დაბლა დგას და ვინ უფრო ამხინჯებს ფაქტებს და თავს იმართანებს—მიმინო და „გუშა-გის“ კოლეგია, თუ „დროება“ და თავისი შენიშენა „რედაქციისაგან“?!

დეე ყველა ამას საზოგადოებამ დას-დოს მსჯავრი.

წერილები მეგობართან.

II.

ჩემი წერილი, რამდენათაც მახსოვს, ძვირფასო ლიზა, შენი ერთი აზრის გან-ხილვაზე შეგსწყევტე: ჩენი ახალგაზღობა რომ უფრო უფროსხილდებოდეს თავის უმანკობას, პროსტიტუტია ამდენათ არ განვითარდებოდით.

დაიღ, როგორც უკვე გწერიდი, ეს აზრი ყოველგვარ საფუძველს მოკლებულია. ერთ მშენებელს დღეს სქესობრივი მოთ-ხოვნილება რომ დაკარგონ ყველა იმ ახალგაზღობა, რომლებიც შენა გყავს სახეში, პროსტიტუტია მაინც არ მოის-პობოდა. ახალგაზღობები, ცოლშვილია-

ნები, პატიოსანი ოჯახის მამები და ფუ-ლით დაკვირთული ბურჷუები საქმაო რიცხეს იძლევიან პროსტიტუტის არსე-ბობისა და აყვავებისათვის. სანამ საზო-გადოებრივი ცხოვრება ისე იქნება მოწ-ყობილი, რომ ბევრმა ქალმა სხეულით უნდა ივაქროს თავის სარჩენათ, მუშტა-რიც საქმაოთ იქნება. ასე რომ ახალგაზ-ღობა აქ არავითარ შუაში არ არის. ათასი ზნეობრივი იყოს ახალგაზღობა, ათასი უფროსხილდებოდეს ის თავის უმანკობას, ამით პროსტიტუტის არასფერი არ მო-აკლდება და არასფერი არ დაუშავდება. ახალგაზღობის თავდაქერილობა ეს ისეთი წვეთია, რომელიც პროსტიტუტის ზღვა-ში სრულებით არ გამოჩნდება. მე ამით იმისი თქმა კი არ მინდა, მითომ თავდა-ქერილობა ამ შემთხვევაში ახალგაზღო-ბისათვის მჭერი ზარკ იყოს, —სრულები-თაც არა; მაგრამ... მაგრამ ის არის, რომ დღევანდელს პირობებში ახალგაზღობას არ შეუძლია სხვანაირათ მოიქცეს, დიღ —არ შეუძლია.

სქესობრივი მოთხოვნილება იმდენათ მძლავრი არ არის, რამდენათაც ქმა-სმის მოთხოვნილება, მაგრამ ის მაინც საქმაოთ ძლიერია და მისი სრულებით ჩახშობა შეუძლებელია. შესაძლებელია რომ იყოს, სასურველი არ არის, რადგანაც სქესო-ბრივი მოთხოვნილების ჩახშობას ყოველ-თვის მოსდევს ადამიანისათვის ზიანი. არიან ისეთი მტკიცე ნების პატრონი, რომლებიც მუდამ და ყოველ წამს, ყო-ველს პირობებში თვისი მოთხოვნილებათა სასული ბატონი არიან, მაგრამ ამათი მაგალითით ამ კითხვის გარკვევის დროს მე ვერ ვინებუძღვანებ: საზოგადოებას შეადგენენ საშუალო ადამიანები; მაშ-სადამე ჩენი მსჯელობაც დამყარებული უნდა იყოს ამ საშუალო—ჩვეულებრივ ადამიანზე, რომელიც იძულებულია თავ-ისი სხვადა-სხვა მოთხოვნილებას პასუხი გასცეს. ჩვეულებრივ ადამიანს კი არ შე-უძლია თავისი სქესობრივი მოთხოვნი-ლება არ დაიკმაყოფილოს. გასარკვევი მხოლოდ ის არის, რა ხანაა ის ხანა ანუ წლოვანება, როდესაც ადამიანის აგებუ-ლებისათვის სქესობრივი მოთხოვნილების დაკმაყოფილება აუცილებელ საკიროებას შეადგენს, —მოთმენის, თავდაქერილობის მქადაგებელი ამტკიცებენ, რადგანაც მამაკაცი ფიზიკურათ სრულდება ოცდა-ათ წლებში, მამასადამე ამ წლოვანებამდე მას თავისუფლათ შეუძლია თავი დაიკა-ოს, მოთმინოს.

მართალია ეს? ენახათ. სქესობრივი ჯირყვლები იწყებენ მოქ-მედებას მაშინ, როდესაც ყმაწვილს თოთხ-

მეტი-თხუთმეტი წელი შეუსრულდება; ჯირყვლები თან და თან ვითარდებიან და მათი განვითარება სრულდება მაშინ, როდესაც ახალგაზღობა შეუსრულდება ოცი—ოცდა-ერთი წელიწადი. ამ ხანაში სქესობრივი მოთხოვნილებაც ზედმეტათ ძლიერია. თუ გონებრივათ ამ დროს ახალ-გაზღა მომწიფებული არ არის, ეს იმას სრულებითაც არ ამტკიცებს, რომ ის სქესობრივათაც მომწიფებული არ იყოს. გონებრივი სიმწიფის ხანა არის ოცდაათი-ოცდა-თხუთმეტი წლები ე. ი. ის ხანა, როდესაც სქესობრივი მოთხოვნილება თავის სიმწიფეს ჰკარგავს.

ამ გვართ სქესობრივათ ადამიანი გა-ცილებით უფრო ადრე მწიფდება, ვიდრე ეს ბევრსა ჰგონია, —დასოვლებით ოცი-ოცდა-ერთის წლისა. ახლა ეს მიბრძანე, მეგობრო, ჩვენს ახალგაზღობას და საერთათ ყველა ბურჷუაზიული საზოგა-დოების ახალგაზღობას შეუძლია ამ ხანაში დაიკმაყოფილოს თვისი სქესობრივი მოთ-ხოვნილება პროსტიტუტის გარეშე? ავიღოთ სოფლის გლეხები, მუშები და ვგრეთ წოდებული ინტელიგენცია.

სოფლის ახალგაზღა გლეხს, თუ კი მას სახლი და მიწა ახადია, ოჯახის რჩენა შეუძლია იმ დღიდან, რა დღესაც ის მუშაობას შეიძლებს. ამ გვართ მას თამა-მით შეუძლია, ოცი წლისამ ცოლი შე-ირთოს და პროსტიტუტის არ მიმართოს. მართლაც სოფლის ახალგაზღობა ამ მხრივ ბედნიერია, —ის დროზე ირთავს ცოლს და სოფლათ; სოფლის გლეხობაში პროს-ტიტუტია ფრათი იშვიათი მოვლენაა. ქა-ლაქის მუშა არა თუ ოცის წლისა, ოც-და-ათისა და ოცდა-თხუთმეტის წლისაც იმდენათ მკირე ჯამგარის იღებს, რომ ცოლ-შვილის შენახვა მას ან არ შეუძლია, ან ძალიან უჭირს. ამიტომ ის იძულებუ-ლია, პროსტიტუტის მიმართოს, ავიღოთ ახლა ინტელიგენცია. ოცის წლის ინტე-ლიგენტი ჯერ კიდევ სასწავლებელშია. „შუათანა რიცხვით ის სწავლას ამთავრებს ოცდახუთი ოცდა-ექვსის წლისა. სწავ-ლის გათავების შემდეგ რამოდენიმე წე-ლიწადი ის არ არის იმდენათ უზრუნველ-ყოფილი, რომ ოჯახის შენახვა შეიძლოს. შუათანა რიცხვით მას შეუძლია ოჯახის შენახვა, როცა ოცდაათი—ოცდათხუ-მეტი წელიწადი შეუსრულდება. თუ რა-მეთანხმები, რომ ის ოცი წლიდან სქე-სობრივათ უკვე მომწიფებულია, რომ ამ წლოვანებიდან მას ბუნება აიძულებს სქესობრივი მოთხოვნილების დაკმაყოფი-ლებას, იმაზედაც უნდა დამეთანხმო, რომ ცოლის შერთავამდე ის იძულებულია პროსტიტუტის მიმართოს.

რასაკვირვალა, ამ გვარი აზრი შენ არ მოგეწონება, ან კი რა მოსაწონია?! ხშირათ სინამდვილე საძაგელია, მაგრამ ჩვენ რომ თავი დავუკეთოთ და არ დავინახოთ, ამით საძაგელი სინამდვილე ხომ არ მოისპობა? იქნება შენ აფიქრო, რომ მე პროსტიტუციას ვეკადავებდე, — დამიფაროს ღმერთმა! — მე მხოლოდ იმის თქმა მინდა, რომ სანამ ახალგაზღვრა ქონებრივად უზრუნველყოფილი არ იქნება იმდენათ, რომ ოჯახი შეინახოს, მანამდე ის პროსტიტუციას ვერ ასცდება. დღევანდელს პირობებში, როცა ყოველი ჩვენგანი იძულებულია, თავისი თავისათვის იზრუნოს, რადგანაც საზოგადოება მისთვის არა ზრუნავს, როცა კერძო საკუთრებისა და კაპიტალისტურ წყობილების ნიადაგზე ყოველმა კერძოდ ადამიანმა თვითონ უნდა იბრძოდეს ლუკმა პურის მოსაპოვებლად, ახალგაზღვრა მატერიალურ უზრუნველყოფას ვერ მოიპოვებს იმ ხანაში, რომელშიაც ის სქესობრივად უკვე მომწიფებულია. ამიტომ ძალი უნებურად მან პროსტიტუციას უნდა მიმართოს. /დაუმატე ახლა ამას ის, რომ დღევანდელს პირობებში ძალიან ბევრი ახალგაზდა ქალი რჩება უღელქმა პუროთ, გაუთხოვარი. დაუმატე ისიც, რომ დღევანდელს პირობებში ბევრია ისეთი, რომ უშრომლათ, სხვისი ოფლით აღარება სიმდიდრეს იძენს, უსაქმობის გამო დროს გარყვნილებაში ჰყვავს და მაშინ ცხადი იქნება, რომ დღევანდელს, კაპიტალისტურ საზოგადოებაში პროსტიტუციის მოსპობა შეუძლებელია.

მართლაც და რა არის საქირო პროსტიტუციის მოსპობა?

პირველი — შრომის უზრუნველყოფა ე. ი., ყოველ სად ადამიანს უნდა ჰქონდეს ისეთი საქმე, რომელიც მას არჩენდეს.

მეორე — სქესობრივ სიმწიფისათანავე სქესობრივი მოთხოვნილების ნორმალური დაკმაყოფილება.

ცხადია, ჩემო კარგო, უპირატესობა და უმთავრესი მნიშვნელობა პირველ პირობას აქვს, რადგანაც სიყვარული, საყვარელი არსების ყოლა ადამიანის ერთ-ერთ მძლავრ მოთხოვნილებას შეადგენს და, თუ კი წყველი ღვთაობის, ლუკმა პურის სიახლოე არ იქნება წინ აყუდებული, რომელი ახალგაზდა გაცვლის საყვარელი ადამიანის აღერსს როსკიბი ქალის წაყიდ კონცხზე?

ბურჟუაზიულ საზოგადოებას არ შეუძლია არც ერთი ამ პირობის განხორციელება; მაშასადამე არ შეუძლია მას პროსტიტუციის მოსპობაც. პროსტიტუცია პირველი შეიღია ბურჟუაზიული საზოგადოებისა და, სანამ კერძო საკუთრებაზე დამყარებული ურთიერთობა იქნება, პროსტიტუცია იქნება.

მე და შენ და ათასმაც რამდენიც უნდა ვიმსჯელოთ და ვსწერთ პროსტიტუციის მიყენებლობაზე, ის ბურჟუები, რომლებიც სიამოვნებით ყიდულობენ უმანკო ქალის სხეულს მშვიერთა ოფლიდან ჩამოსხმული ოქროთი, მხოლოდ დაგვიცინებენ. დღე დაგვიცინონ, მათ დაცინვას რა ფასი აქვს, — საქმე დაცინვაში კი არ არის, არამედ იმაში, რომ დღევანდელს პირობებში ჩვენ არა გვაქვს რადიკალური საშუალება, რომ მათ ეს სიამოვნება მოგვსპოთ.

საროსკიბო სახლები, სადაც ყველას უფლება აქვს ფულთი თავისი მზგავსი ადამიანის სხეული დროებით იყიდოს, დღევანდელი საზოგადოების სირცხვილს შეადგენს. მაგრამ ამის გარდა ვანა ცოცხალი რამ არც გვყავს დღევანდელს საზოგადოებას? გულის აშფოთებით, ცრემლებით; მელნითადი ზნეობრივი ქადაგებით ამისთანა რამ, ჩემო მეგობარო, არ ისპობა.

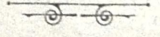
თუ პროსტიტუციის მოსპობა დღევანდელს პირობებში შეუძლებელია, ეს იმას არ ნიშნავს, რომ საზოგადოებამ მას გულხელ დაკრფილი უყუროს, ან ყურადღება არ მიატყოს. მუშა ხალხის ყველფის — ექსპლოატაციის მოსპობა შეუძლებელია კაპიტალისტურ წყობილებაში, რადგანაც ბურჟუაზიის არსებობა სწორედ ამ ყველფაზეა დამყარებული, მაგრამ აქედან ვინ გამოიტანს ამ დასკვნას: მუშებო, გველიფონ, რამდენიც უნდათ, ხმას ნუ ამოიღებთო. მუშებს თავისი ბრძოლით შეუძლიათ ამ ყველფის შესუსტება, შემცირება. იგივე ითქმის პროსტიტუციაზედაც. თუ მისი მოსპობა დღევანდელს პირობებში შეუძლებელია, სამაგიეროდ შესაძლებელია მისი შესუსტება, შემცირება, მისი ჩაყენება ნორმალურ კალაპოტში და აი აქეთ უნდა იყოს მიმართული საზოგადოების მეცადინეობაც.

როგორ და რა გზით შეიძლება ამის განხორციელება, ამაზე შემდეგ ვიმუხაფოთ. მოჰქურე შენი აზრი, შენი შეხედულება, შენი შთაბეჭდილებანი.

შენი კაწია.

P. S. ნამდვილად სწორია.

ივ. გომარათელი.

ს ო ვ ე ლ შ ი.

ეს კამარაზე ღამის გუშაგი აშოლაქლავდა ამაყათ, წყნარათ; გაფანტა უხვათ თვისი სხივები ტანჯულთ ნ.გ.შათ და ვასახარათ...

ვარსკვლავთ გროვანი წყობ-წყობათ, ირგვლივ — მოთინათინეს და მოელვარეს — ციციკი ღიმილით ეგებებთან ამაყ მოგზაურს, სხივ მომუნარეს.

ზურმუხტის ფერათ ბიბინებს მდგლო, ლაღობს სიტუროფთ მთაი და ბარი — და სიყვარულით ესაღმუნება ღამის შევენებას ნაივი წყნარი.

შორით მოისმის წყლის ნაკადულის დაუღალავი ჩქევა — ჩუჩჩუხი, კახმავს და ამაკობს პატარა სოფელს განდიდებული ბუნება უხვი.

კაენითი კრული შეგვცქერი მნათობს, — ვიშ, რა ტურფაა! რა მომზიბელები!.. მინდა ჩურჩულით ვამცნო გულის თქმა, გაუზიარო სევდა, ნაღველი, —

რადგან უბედურს მის მკრთალ სხივებში ყინვით დამზარალი გული მითბება, მას ვეგდრი — ვეგბ, კვლავ გამოცოცხლოს დღეს რომ იმედი ოღლათ მიკვდება.

მაშ იგრძენ, მოვარევე, ჩემი გულის თქმა, გამოყავ ტანჯვა, გაიზიარე, — მომდინე სხივი ფერ მკრთალს უღონოს, ჩამომაცალე ფიქრები მწარე.

ღარია.

რათ მიქდება მითხველი საზოგადოება შურნალ-გაგამავს გულცივით?

ოდესაც გავგონდება 1905-1906-1907 წლები, თვლწინ არა ჩვეულებრივი საკითხი გიღვება და გაცოცხლებული შეყურებ დღევანდელ დროს, — რა იყო ის დრო და რა არის დღეს. მაშინ ყველა ადამიანი — ნასწაველი თუ უსწავლელი, თავადი თუ გლეხი, ვაჭარი თუ მუშა ყველა ერთათ გატაცებული იყვნენ შურნალ-გაგამავებით და ენერგიულათ აღვენებდნენ მას თვალყურს, ეს მათ მიჩნდათ ერთად ერთ იმ საშუალებათ, რომლითაც შესაძლებელი იქნებოდა ადამიანს მიეხწიოს თავის მიზნისათვის. ყველა გატაცებით ეწაფებოდა მისთვის სატრფიალო და სანუგეშო გონებრივ საზოგადოებას, კითხვის არა მკოდნე პირები კი გატაცებით უსწენდნენ მკითხველს და ბევრს საგულისხმეორო ამბავს ტუბილობდნენ თავის ბედზე ცხოვრებიდან. ცხადია, ეს ის დრო იყო, როდესაც ჩაგრულმა ხალხმა მონიდლობა მონობის ჯაქვის დამსხვრევა და თავის თავის

ამ ულლიდან განთავისუფლება. ასეთ მომენტის დროს ხალხი რომ გულ-წრფელათა და ხალისით შესდგომნდა თავის სატრფილო საქმის შესრულებას, ეს გასაკვირველი არ არის, მით უმეტეს, როდესაც ის ძალას თავის მხარეზე ხედავს. ცხადია, ზემო ხსენებულ წლებში ხალხი უფრო გულიანათ და სიყვარულით ეწაფებოდა ჟურნალ-გაზეთების კითხვას და ეს უფრო იმიტომ, რომ მთელი ჟურნალ-გაზეთობა მდებარეობდა ხალხის ინტერესებს იცავდა და მისთვის თავდადებული მის ხელმძღვანელათ გამოდიოდა. დიახ, ასეთი იყო ის დრო, მაგრამ დღეს ის მოკვდა, ცხოვრება შავი ზეწარის სუღარაში გახვია და ხალხის მისწრაფების შეჩერებას-ლა კლილობს. მაგრამ ამით არ ვათავებულა ხალხის ბრძოლა. თუ დღეს რუსეთის მცხოვრები განიცდის ყოველგვარ ტანჯვას და თავისუფლათ ვერ ამოუსუნთქავს,—მაშ რაღა გასაკვირველია, რომ ისედაც ჩვენ ღარბი ლიტერატურას მკითხველი საზოგადოება თან და თან ჩამოშორებოდა და ჟურნალ-გაზეთები მისთვის ქირის დანახვებზე უფრო საზარელი გამხდარიყო.

მაგრამ ეს არ ამართლებს ხალხს, რადგანაც დღეს მკითხველი საზოგადოება რომ შორს გაუბრძის ჟურნალ-გაზეთების წაკითხვას, ამაში ზედ მეტათ შემცდარია, მით უმეტეს დღევანდელ მომენტში ჟურნალ-გაზეთები მკითხველისათვის არა თუ სასარგებლოა, არამედ უსაკიროესზე უსაკიროესიც. მაშ რაში ვამოიხატება საზოგადოების გულცივობა? რა არის მიზეზი ან და რისთვის უყურებს მკითხველი საზოგადოება ქართულ ჟურნალ-გაზეთებს გულცივათ? რატომ არ ცდილობს საზოგადოება, რომ გონებრივი საზრდო შეიძინოს? ამ კითხვებზე არა ერთხელ და ორხელ ქონიათ მსჯელობა ქართულ პრესაში, არა ერთსა და ორს გამოუთქვამს თავისი აზრი მკითხველის საყურადღებოთ, მაგრამ პრესაში გამოთქმულმა აზრმა მკითხველი სზოგადოება ვერ გამოიფხიზლა და კეთილ გონიერ გზაზე ვერ დააყენა! ის კვლავ უფრო და უფრო გაუბრძის ჟურნალ-გაზეთების კითხვას და თვლით დასაბახავითაც კი ეფხავრება. რა თქმა უნდა, უმთავრესი მიზეზი ამისა ის არის, რომ რუსეთის დღევანდელმა ცხოვრებამ ყველაფერი თავისი გემოვნებაზე მოაწყო, ყველაფერს თავისი დალი დასავა და ისედაც სულ შეფუთული ჩაგრული ხალხი სულიერ და ნივთიერ განადგურებამდე მიყვანა.

ასეთია დღეს რუსეთის სულის კეთება, მისი გულის ნადები და მისი მისწრაფება.

ცხადია, დღევანდელ მომენტში მყოფ რუსეთის ხალხს დღევანდელი ჟურნალ-გაზეთები საშასხურს ვერ გაუწევს, ტანჯულ ხალხის გულის ნადები ნათლათ ვერ გამოარკვევს, წარსულს ვერ აუხსნის და მომავალზეც ვერ მიუთითებს, რადგან ამის უფლება ჯერ არაღის არა აქვს. ამიტომაც დღევანდელი ლიტერატურული მოღვაწეობა ანუ დღევანდელი ჟურნალ-გაზეთები მკითხველებს ვერ აკმაყოფილებს, მის გულს ვერ სწვდება—მის თავში არ შედის. ის, რაც დღეს ჟურნალ-გაზეთებში იბეჭდება, გამგე მკითხველისათვის დაღეკილი მასალაა. მკითხველი საზოგადოება აწყყოს თვლით ხედავს და მომავლისათვის საინტერესო ახალ საკითხს კი ჟურნალ-გაზეთები არაფერს არ წარმოადგენს. საზოგადოებაც პრესას გულცივათ უყურებს და მისი წაკითხვა მას არ აინტერესებს. მაგრამ მიზეზი ყველა ამისა ნუ თუ გამგე მკითხველმა არ იცის? რასაკვირველია, მას კარგათ ესმის, იცის, მაგრამ ამაზე ხმის ამოღება სასტიკათ აკრძალულია და შეუწყნარებელიც.

მაშასადამე, ასეთ პირობებში, როგორც შაიჯ დღეს მთელი რუსეთის მშრომელი ხალხი იმყოფება ბეჭდვითი სიტყვის თავისუფლების მხრივ, როდესაც აღამიანს აკრძალული აქვს თავის დაცეც კი, რა გზას უნდა დასდგომოდენ ჟურნალ-გაზეთების ხელმძღვანელნი? რა თქმა უნდა ისევ იმ გზაზე უნდა ეჩანჩალათ, იმ გზით უნდა ევლოთ, საითაც მათ მიუთითებდენ. ან უკეთ რომ ესთქვათ, იმ გზას უნდა დასდგომოდენ, რომელზედაც დგანან დღეს. თავის თავათ ცხადია, ასეთ გზაზე დგომას, ასეთ გზაზე ჩანჩალს მკითხველი საზოგადოება—თვით ხალხი არ უცდის, ის მისწრაფვის წინმსვლელობისთვის, მაგრამ გზაზე მას ათასგვარი დამბრკოლებელი მიზეზები ელობება და ასეთი გზის გადახლართვითი უკან დაბრუნება უნდება ხალხს. თავის მისწრაფების შეჩერებასთან უჩერდება გონების ვაპკრიახობაც. ათასგვარი საკირობოროტო საკითხი, რომელიც მას გარკვეულათ არ ესმის, უწლუნგებს გონებას და ასე ტვინ არეული, კეუა-გონება დაფანტული ერთ გზას ვერ დასდგომია, ის ერთიდან გადადის მეორესზე და მეორიდან მესამეზე, და ვერც ერთს ვეღარ კიდებს ხელს გასაკეთებლათ.

რა თქმა უნდა ასეთ მომენტში მყოფი ხალხი ვერ შეურიგდება თავის ბედს და ვერც დაადგება გარკვეულ გზას. აი რა არის უმთავრესი მიზეზი დღევანდელი ჟურნალ-გაზეთების გულცივათ ეკერისა მკითხველისათვის.

მეორე უმთავრესი მიზეზი ჩვენ უნდა ვეძიოთ მატერიალურის მხრივ. ვინ არ იცის, დღეს ისედაც ათას მხრივ გაძვალტყავებულ მშრომელ ხალხს კისერზე აწვევს მრავალი საკირობოროტო კითხვა და მასთან ულმობელი მონობის უღელი... სიმშლილი, სიცივე, უსაქმობა, პიროვნების შელახვა, ყოველ მხრივ დაცინვა და დამცირება, ცოლ-შვილის გაუბატოებება და ათასი სხვა. აი რა უკარგავს აღამიანს დნერგის თავის სასიცოცხლო ბრძოლისათვის. აქედან ის უნდა ვაღვიაროთ, რომ ხალხი—მდებარე მკითხველი საზოგადოება, გონებრივ საზრდოს შეძენისათვის დღეს აღარ ზრუნავს და თუ ზრუნავს ეს ზღვაში წვეთს წარმოადგენს და ისიც გულცივათ. დღეს მკითხველი მდებარე ხალხი შედარებით წინა წლებთან კარგა ნაბიჯით უკან ჩამორჩა. ერთხელ სინათლის გზაზე დამდგარი ეხლა სიბნელის გზას დაადგა და მომავლისაკენ გულცივათ გაიყურება.

ჩვენ კარგათ ვიცით მდებარე ხალხის სულის კეთება, მათი გულის ტკივილები და მათი სასურაწარკვეთილებამ ჩაფარდა, მაგრამ სიმაართე მოითხოვს ერთხელ კიდევ გავიმეოროთ, რომ გამგე მკითხველისათვის შეუწყნარებელია, როდესაც გაიძახის—ჟურნალ-გაზეთებში საყურადღებო არაფერია და ამიტომ არც მინდა ის შევიძინო და თვალი გადავავლოვო. შეუწყნარებელია მით უმეტეს, როდესაც მან კარგათ იცის მისი მიზეზების მხარეები.

ახლა გადავიდეთ ქართველი ერის მოსიყვარულე ბურჟუა ვაქრუებზე, რომლებსაც კ. თუმანიშვილის „ივერია“ აღმერთებს, გუნდრუქს უკმეფს და ქართველი ერის დამამშვენებლათ და სულის ჩამდგმელათ გამოაყავს. ქართველი ერის ამმალღებელი, ქართველი ერის ამყვავებელი და მისი ჟურნალ-გაზეთების გამსაღებელი და ერის მაღიდებელი ეს ქართველი ბურჟუა ქართველი ვაქარიოა, რომლის გაძლიერებას და გამდიდრებას ხელი უნდა შეუწყოს ქართველმა მუშებმაო.—ასეთია ლოზუნგი „ივერიის“ მაგრამ ნუ თუ სიმაართლე ეს? ნუ თუ მართლა ამშვენებს ქართველ ერს ქართველი ვაქრები? ამაზე მას უკვე გასცეს შესაფერი პასუხი, ჩვენ მხოლოთ ვიტყვით, რომ ქართველი ვაქრუკა არა თუ ამყვავებელია თავის ერისა და განათლების გზაზე დააყენებს ხალხს, პირიქით ის ხელს უშლის ერის აყვავებას და მის განათლების გზაზე დაყენებას წინ ელობება. და თუ ეს ასე არ არის რატომ არ ეწაფვიან ქართველი ვაქრუკები ქართულ ჟურნალ-გაზეთების კითხვას? მაშ რა მიზეზია, რომ ამ ქართ-

ველი ერის ამყვანებელ ადმიანებს ქართული ჟურნალ-გაზეთების დანახვაც კი ეჯავრებათ! შეიძლება მატერიალური მხრით არიან შეწუხებული და იმიტომ არ ყიდულობენ? მაგრამ მუშებზე უფრო ხომ მათი ღვანძი ეკონომიურათ.

იმითი სულის კვეთება, იმათი საზრუნავი მხოლოდ თავის ჯიბის გასკვლევება— ფულის შეძენაა, რომლის სიყვარულს ერსაც ანაცვალენ და თავის ცოლ-შვილსაც, ქართველი ვაჭარი ავრე რიგით არ დაგიღვს გაზეთის კითხვას, მისთვის საჭიროა მხოლოდ რუსულ-ქართული ერთ-მანეთში არაუფრო ჩიქორთული და ამითი მას განათლებულ კაცთ შოაქვს თავი. აქედან იმ დასკვნაზე უნდა მივიდეთ, რომ დღეს ქართველი ვაჭრები არა თუ თვითონ უწყობენ ხელს ქართულ ჟურნალ-გაზეთების არსებობას ან და ცდილობენ გონებრივი საზრდოს შეძენას, პირიქით ისინი თავის დაქირავებულ მუშებსაც ხელს უშლიან და თავისი უფალ დროსაც კი წაკითხვის ნებას არ აძლევენ. აი უმთავრესი მიზეზები რამაც აიძულა მუშები და მდამიო მკითხველი საზოგადოება ასე გულცივად უტყურობდეს დღეს ქართულ-გაზეთებს.

ი გ — ელი

რედაქციისაგან. არსებითად ვეთანხმებით ამ წერილის ავტორს ბ. ი. გ — ელს, მაგრამ ჩვენ არ შეგვიძლია არ მითითათ ჩვენს შეათხვედრებს, კიდევ იმ განყოფილებაზე, რომ დღევანდელმა ხანაში ის მითითების წლის განსაზღვრებაში ბევრი ნაძიარდა და შეტყობინებები წამოშობა. ბევრი იმ მოწინააღმდეგეა, რომელნიც თავიანთ შეგნებით ამაოდდენ თავისუფლებას დღეს, დღეს აშკარათ ხელდასრულებს და ევედა სასიზარდობისათვის ერთი ღოთიანსაც მისდევს; ამაში მათ არ ჩამოუარდებიან ზოგაერთი მათი ძველი ამხანაგებობი და ჩინაშინა ძველის შეგობობისა. ჩასდევნიან სულე ღვირის სარდაფში და უსოროთ იღუშებიან. მეორე დღეს კი გარდა იმას, რომ ღვირისგან გაბრუნდეს კაცისათვის შეკითხვის თავი არა აქვს. ადრე გრამი მარტოებდა, რომ ცაზეთი აუადი და გუშინდელი ღვირით დასუფლი გონება დღეს სულაგონი საზრდოთი მანც განადისისა. და ამ ზიარებში რადე საკვირველია, რომ უფრადე-ცაზეთში „კრახი“ განადიან, ჩამოქვეითდეს მატერიალურად და უდროვით განუტყობნ ტანჯულ სულა.

და ეს რომ ასეც არ იყოს დღევანდელი უფრადე ცაზეთის განუტყობელი, უთავბოლო კამათი და ერთმანეთის ქიშხობა-დამტარება, ცოტა არ იყოს, გულს უტყვის შეათხველ საზოგადოებას და თავს აბიზრებს უფრადე დღე ერთი და იგივე უნიამიურად და ზიარდობისე შენეული დამტარებელი ზოღუმიკა...

ოგოლი გული.

გინახავთ ლალი გულისა მქონე, ან და, სიცოცხლის მონა არსება, რომლისა გრძობებს ტურფა ატურებს, ვით ჩანგის სიმბეს ხელისა ხლებამ?

გინახავთ მასთან — ხელის წერამ არ მისთავაზა თბილი სახლ-კარი, — სულის თანაბარს ეძებს, რომ მასში ჰპოვოს ნუგეში, ხმალი და ფარი?

რომ მინართმევი მწარე ცხოვრების მეგობრულად გაუზიაროს, და გულის ტოლად მკირი ნადივლი ახადოს მის გულს და უზიაროს!

ის მოკლებული სულიერთადან მანუგეშებელ ყმაწვილურ ყაშათ, ღამით მნათობებს ელოერსება, — მთვარეს ისახავს „ხეციერ მამათ“.

და როს შორს, შორს, შორს ჰაეროვანნი ცისა მნათობნი გაიღიმებენ — ფერ მკრთალი მთვარე სხივებს მოაფენს — ის ჰგონებს, რომ მას უციმციმებენ.

მაგრამ რა ხედავს, მთელი ბუნება სთვლემს და ნეტარებს იმავე ძალით, ის ცოცხლებსავე მოტბურნდება; მნათობთ შეგყურებს მწუხარე თვალთ!

ბ. სუფხისპირელი.

სასაზღაოზო

(უკიხი).

როდესაც სიციხის მფრქვეველი მზე დასკვთს გაკეთების ცაზე და დასუფლიათ შავი ზღვისკენ დაქანდა, რომ თავის ისარსივებით გატარდეს ზღვის აღქაფებულ ტალღებში, — არე-მარე ეღვიერს შეიღვლის და საუცხოვო სურათითა გადაქანდა; ქვეყნათ დამოყრდობა სასო წამი ფიქრთ აღფრთოვანების და დაძაბანს წართაცებს ციდან მოსმენილი ანგლოსთა და მტკბობეული გაღობა... როცა დაძაბანა იხიბლება ამ მშვენიერებით და შესწავს ოცნების სამთავროში, მაშინ არც შე გონება გამახვალის და დაძაბანაგან. ეს გრძეული დამე ჩემშია და დიდხანს მრავალ ფიქრებს, გრძობების და ჭებულ სიამის ამოღებებს და სოცნებით მომართულს მამაგონებს ძველ ბიანს, სინც სიამიელი მოწვევილობა და ურთფერობა სუფრებს. დიან, მეც ვეძლევა ოცნებას საამოს და მამტკობიელს, მოღლიდ გრძობა-გონების და მამაშობანებულ-დამამშვიდებულს; ცნებლები დღეზნებულს სხვათა ბორტობისგან დღევით გულს მხოლოდ მამის უდგება დამშვიდება, დაჯნობი-დამაშობების დრო. — მხოლოდ ამისთანა გრძეული დამეში მომეფონება, მხოლოდ მაშინ გამომრდება ცაქში...

მაგრამ ჩემი სოცნებო სამეფობელთ სრულად არ წაგავს სხვათა ადგილს — უცხო ვარდ-ფრთხილებით მოფენილს და ფრანგულთა მთერ განუსაზღვრელ შელოდაებს, რომლის სიმეჭო თვით შეგანრინე კი შეიბრუნებინ, თათქის ცეკვის უნდა მოფენებინ. არა, ჩემი სოცნებო ადგილი ამ ცეკვა არ არის. ის მუდამ მდუმარე... ცეკვა... გრძობა-გრძობის განუთხავა... ის სსსფლავა. დიან, მე სულათ შეძწწწუნული, გრძობათ მოღლიდი და გამტკეპით ჭკუა დაუცხრომიელი იქ გავმართებია ზღამე და იქ ვამშვიდდებია... აი ეს დღე ფიქრებით მოცული ხელ-ხელა და ვეღ სოფლავებ შოთს და უფრადე სოფლავებ ვნერდება, სხლამს ვაძლეუ... მოწინააღმდეგე ვახლი.

მე დადი ხანა აქ დავიარებია... სომარხნი მინტობენ და მივასლოვდება თუ არა, აქვე მდგომარე ხე, უცვალება და ბაღსებოთ იდნავ შეიბრუნებინ და თავს მიქეფენ. მე ვგრძობნობ, რომ ეს სომარხნი მწოვლათა ნაშინა. ეს გამომხმურებაა მათი ჩემ მიერ მიღებული სხლამისა. მე ვაყოფილებით ვაყვები, ვამშვიდდებია და შმაგი ფიქრებით მიფენებობან. ვგრძობნობ, რომ მთლად უთანაცდობთ, მთლად უბული არა ვყოფილვარ. უფრადე ისეთობა, რომელთაც გუზიარებ ჩემს სულის კვეთებას და გულს ზრახვას. მე ცრემლთა ცვარების ვაფრქვევ სოფლავებს, რომ ამ სოფლავადეს, სინც წყალი არსიდან უდგება — ობოლნი ხეები არ განხენ.

მთუხდავით ამის, რომ უფრადე სოფლავა, უფრადე მისი მღებარებობა, უფრადე წარწერა შექსაყალიბა მამს, — მე მანც დადი ხალიათ ვათობლად მათ... ეს წარწერანი არან მოკლე, მაგრამ დიდმინაშენლოვანი ნერალოვებით მივცადებობ. აქ ცნობა დაძაბანს, რომელსაც მთელი თავისი სიცოცხლის დღენი ისე გაუტარებია, ისეთი სულაგონი ობობა განუტარდა, რომ ერთი წუთით არ გაუსრავა. იქ ციბარე მეტობის მთერ უარყოფილი, მობტურებით გაუზტარებულ — ამის სხლიად მიწერეთ მოსიქვამს მათს ფლიდობა-ანგარებას.

ამაზე უფრო სავლანისმიერობა დაღებები სავკანობრია მამსზე მწიქრულთა სოფლავები; სინც განუწვევებლად დაქრის ხელი სოფლავებულს და ვეღუტება ქვეყნის ვითარებას — სმარეშია კი დღეზნობელი. განსაკუთრებით დიდ-ხანს მიუვარს შეჩერება ერთ სოფლავის ზიარს, სინც ამართლავა უბრადე ხის ჯვარი ხუდ წარწერათ: აქ განსიხებებს ბ — ტან — ძე დაზობადიან 15 — 16 წ. — შედგევა დღეისი.

გრძობებისა ნახე ველზე მეც ვაზრდებობად, მწიხნე მოღოთ მოციხილს გულში ვეჭვობად, ხიარების ჭახვით სმენს მიტკობად, ცის სივრცეში სოფრენათ მომწოდებლებ; ანც ნაკადი გვერდზე ჩამომარინება და მთის ამუბს სხლამს მუშინებობად.

მკრამ ვეკლას... დიდი ხნით მან არ გსტრქანს; ელვა სიკვდილის ცეღმა თან წამოტანს. აწ ამოეძებრი ცივსა, — ბნელსა სმარეს, უფელა მომავლადათვის მუდამუ სვანესა“.

და ან, ეს სმარე, თუმიც არ არის მორთული ვარდ-ფავალებით; ზედ არ ბზინავს მრმარალოს ბრჭყვალა ჭვარი, მკრამი რადანა თვისება კი აქვს, რომელიც მკავაშობის მსოიან. ავი წარმომიდგებათ იმ ურმათ, რომელიც თავისუფლათ დანავარდაბს ოცნებას სმარებობა, მან არ იცის რა არის დანავარდაბის და კრთამაშა, მოულოდნელად შეთხვევით უფელა ჭვარი იმედობი კმისხერვად ცხოვრების სმარულ გრდელმდე. ბუნების ძალი თათქის შეუგნაითა, რომ ერმასაც აღერსა ესკარობა, — ეპობრებიან ჯალერსებთან. ნაივი მოელ თაყის სიკვლეუტეს ეტოულბის, როცა ამ ადგილას განავარდებს სილამე, მთვარის მკრთაღნი სიფინი გვირგვინისეოდ უფინებიან და რადანც ჩსხერხულებიერ... ტრტრ-დხხრადი ნაზი ტრათი ოდნავ ირხუვა; თათქის ნანინან უმედრდეს ერმას...

მე აქ დავდევარ ამეათ, ვით ჩემ სმარდ-ნეულში. დარწმუნებული ვარ, რომ ოცნაღე აზრის გამომახნდება და მუედრობას არ დამიდევებს!

ამ სიფელაოზე, შუა დამასს ვის ხედვინ ჩემი თვალბი? წელში მობრიადა, თვალბი ჩანეაინული და სხე დანახეებულა დედაცა და წვეების ხოათი მოემართება სსსფელას ბილაეზე. ავი მიეჩქარება იმ ურმა გონაზიუდის სსსფელაოზენ და ქვითინით ენება ზედ. ავი გულ ამოსვნილო შემიძეს ლულულებს: შუალო!.. შუალო, განადიე! შენ ბუერი ძილა არ გოყარება. შენი ამხანაგები სვლადში უმეტეს მოწვეინიანი არაინ! შეობრადე დედას მუდარა“. ქვითინებს დედა და ეს ქვითინი მოელ სსსფელას შესხარულ ხნით უფინება. ამ ხნის მსმეულად დამიანის ძარდებში სისხლი ეუინება და ქანდაკების ემზავუნება. სსსფელაოზე დამე ქვითინის მისმენა, ეს გოვრეთური წამების განცდა... სმარები ამ ხნით ურმათ შეირეკიან და მწარეთ გამოქმინდებუნიან დედის ხმანახეაქვად ქვითინს. ხანს შობილაური აღერსი მოვანებთ ნეტარ სიცოცხლის დეებს და გულს უხუკებთ. მკავითთ ასმის ძვლებს ერთმანეთზე რახარუხი... ასინი სიეთ მოქმედებაში შეუძლიან მოიყვანოს მხოლოთ დედას ურვა-წუხილი... მე ანცნახეობი ვუყურებ ამ სურათს. მკავინ სსსფელაოზენ კი უთვლი ამ დედაცანს, რომ მუედრობა დამობრდა და შექმნიდა ჩემს სოცნიერულ ადგილში...

მკრამ ეს რად შრალი ასმის? — ან წუვლიადში გამომხნდა რადან ღანდი, რომელიც უბო-უგლოთ დანძვის სფელაუბი შობის და მწვეუ ოხერით აერუების მიდამოს, ეს

დამიანი ვიდანის სფელაუგ დეკების და რეერ ზოულბის თაქი ხელების წამენით წამოაძხენს: „ვამე, ვამე აქინ არ მოუხეენებათ. სდლან წაუდით ჩემი ილიაო“ ბოლის შეჩერდა, კარგა ხანს ჩაფიქრდა და ჩემსკენ გამომართა. აი, განდობარს რამდენიმე სფელაუა და შეჩერდა...

ის, ვიდანის სმარეს გულ ამოსვნით დაქვითინებს.

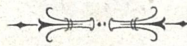
მთვარისგან განსათებულს კარგა ვამხეე მას: შვი სმარს თმები ტაშლია და მსუბუქ ზეთერის მობერეთთ ოდნავ ქანთბეს ჰქარში. მან თავი აიღო, თათქის ენამეს თვალბერებოდა და... ზინანამ, გველუტმა არსებამ კი მომპრთ თვლები. ის ავი მშველის ნურავით ნქეტი, ლურწამით მდლა ახადულა, ცრემლებით სსსე მისი თვალბი სიუკარულის მორეუს გვანდენ. მისი ლოყები — მისხსავ დამით განაშლიდ კოვარს, სკაინძ განსხლად შეკრდიან მორცხვით ამხარებოდენ ორი ფუნთუშა ძუძუბი. ავი ტუჩებით ევინებოდა სმარეს და ამბობდა: „ჩემო ილიაო, სდა ხარ, რათ შემაღებო? მოვადლე შენს ტინაში. არ გრცხუნიან? განა შეგობარს სე მოქცევიან?... განა ჩემ სიუკარულს გაქცევი?... მერე და ჩემებრ მისიეგარულე დამიანს სდმე შეხვდებიო? ესლა მანინ სმა გაიგვი შეგობარო! ესლა ჩვენ მარტონი ვართ, ბორტო ენა დადუშებულა. შექსლავი გველი აქ არ სისინებს. აქ არავის ძალუის ჩვენ გავგაშობოს. მიშაკარ გულზე. ერთხელ მანინ წამოახედე, შენ ხომ მუედრო მოვარანი დამე გაუვარდა. გადვიძე; შეგობარო! ქვეინათ ცოთრი ნეტარება. მკრამ ეს რას ნაშნავს? რა ხმის გამოსტყმინ შენა ბუერი? მტრავალის ნცემულად მსხვადის მერე გახინაღმა წულუღება ხომ არ შეგამოფოთეს?! მოათმინე, შეგობარო, ატრანე წამება. გმობა არ ამოკხლეს წმიდა თავისუფლების წინაღმდეგ. ის მალე განთავისუფლებას ტუკეობისკან და განმურხავ მდამოს მოგამზადებს თავისი წმიდა ბრლ-ფაქალი თითებით. შენ ასევე დრტევიანე! შენა წუსილის მახეი კერძით მე ხომ არა ვარ? შეგობარო! მე ერთგული ვარ შენა, მე...“ — უეცრათ, თითქო რადან გახსენდა, სსსარდის ხნით დაიწოლა და მამართა მუდართ: „შეგობარო, ჩემი ბრალი არ არას! მე არა ვარ დამნაშავე!.. როცა მტრავალი უკანასკნელთ ვატრადებდა ბულმა ღანვარს, მე... მე რამდენიმე მსტეი კავი შემომსვიოდ და სსსარდით მწველებდენ. ამათ აერ წინაღმდეგობანც და მუდარა, — მხედურ ფინ განვიძებულთ თავისი ვატრანეს და გონ დავარტული იქვე მიმგდეს.

მას აქეთ დე მინდოდა შენს წმინდა და სხეტეკ სმარესთან მოსულაეაეო, რათ არ შექელას ავი, მკრამ ვერ მოვათმინე. ესლა შეგან ველი ზსუსს... არ გჭერს შეგობარო, ჩემი ნამობაბი!“

არე-მარე თათქის შეძწუნდა ამ სსსახათობით, მწარეთ ამოავმინა და ფოთლებს მრალი დაწვეების. ქალი შეკრთა, ამ შრალიში სხვან რადან მოქეგინა და დაიყვირა: „ვამე! ავირ მხეტები მომდევნ, მტრის ღრანა აღარ შემიძლიან. მიმუველოთ, დამოფარეთ!“ — და ხშირ სფელაუებისკენ გაქცანა...

მე კარგა ხანს ვიდეკი უგონით... დამოსვლეთიდან მონანებმა ცეღმა ნაემა გამომდვიდა... მე-რგველივ მივიხედ-მოვიხედე... მოხუცი დედაცა და „გაუნატიორებული“ ქალი იქ აღარ იყვნენ... მოლოდ ცობიეთის ფოთლები რადანც ჩხურხულბედენ... დამე კი კარგა ხანა ტრტესიდაო. შავის თალხებით მისილად დამოსვლეთს თერი შეკრთოდა და წითელი ზოლუბი დანსხეოდა. რამდენიმე წუთიც და მტრედის ფერ ცხე ღლიანი აიწოდა. ნამში მუერავი ბანოვანი ტეე-გული განთიადს ელამუნებოდა.

დ. ჩხეიძე.

მასკოზობი.

დ-ს

ოდეს ფიქრებს ცრემლით ვღებავ, გული სწურავს სედა-ნაღელს... ჩემო ქვეყნის ნეტარება, რას მარიდებ თვალბს დამწველს?!

ნელიკო.

ახალბაზად ძალბის გაჩედა გარკვინილ სახლბში ჭომაბი მის მოსახკომათ*)

(უხახლო ავტორისა)

(თარგმანი).

III.

ქალიშვილების თავის მყარა (ВЕРНОЕ) გარკვინილ სახლბში და გამრკვენლების მსხვერპლთა აღმამფოთებელი მდგომარეობა.

საროსკიობის პატრონების ერთ უმთავრეს შემოსავლის წყაროს შეადგენს მგარი სსმელების გაყიდვა, რადანაც ამ სსმელებს ისინი ჰყიდიან სტუმრებზე დაწესებულ ფსებზე უფრო ბევრად ძვირათ, — მაგლითად: ერთი ბოთლი ლული, რომელიც ეედრობით ყიდვის დროს ჯდება 7 კაპ., ამ გარკვინილების ჯურღულბებში იყიდება 30—50 კაპიკამდე. ერთ ბოთლი რომელიც წამხლარ დი დამმარებულ ლინისა, რომელიც ლირს 25—

*) იხ. ახალი გუშაგი № 1.

40 კაბ. აქ ჰყიდიან 1 მ. 50 კ.-- 2 მან. და სხვა... ამიტომაცაა, რომ საროსკიპოების პატრონები აიძულდნენ და მოვალეთა ხლიან ქალიშვილებს რაც შეიძლება მეტი დალიონ, და რაც შეიძლება უფრო ძალიან დაათრონ მათთან მომსვლელები. აი ეს არის მიზეზი, რომ როსკიპების უმეტესი ნაწილი ლოთობისა და საზოგადოათ ალკოგოლიზმის მსხვერპლათ ხდებდა და იღუპება. მაგრამ ესეც ცოტაა: საროსკიპოების პატრონები არ კმაყოფილდებიან იმითი, რომ თავისი მუშტრები უბრალო სასმელით დაათრონ, ისინი მუშტრის უფრო და გასაბრეებელ-გამოსაჩერჩებულათ ხმარობენ თავიანთ მიერ გამოგონილ, განსაკუთრებულათ შეზავებულ ნარკოტიკულ სასმელებსაც, რომელიც შეიცავს ბურნუთის, (სასუნებელი თუთუნის) ან სიგარის და ან სხვა რომელიმე უფრო უარესად გამაბრეებელ საგანს მაგარ ღვინოში არეულს. ამ საშვალებით ისინი სარგებლობენ იმიტომ, რომ მოსულ სტუმარს უფრო მეტი ტყავი გააძრონ, გაძარცვონ და უფრო მეტი ფული წაართვან.

ასეთ შეზავებულ სასმელის მიღების შემდეგ მუშტარი გაბრეებული და უგრძნობოთ ეცემა და სიციხის ნიშნები ეკარგება. ამ დროს მას უხერხვეს უბეჯიბეს. ართმევენ რაც კი რამ მოქცევა, თუ ფული თუ ძვირფასი ნივთები, შემდეგ ორი კაცი (აქვე მოსამსახურეები) გაიდებენ მხარზე უგრძნობო და გაბრეებულ გაძარცვულ მუშტარს, წაიღებენ რომელიმე მიყრუებულ ქუჩის ბნელ შესახვევში და იქ ბედის ანაბრათ ადებენ. ცხადია, რომ როცა ქუჩაში მიგდებული პატარა გონს მოვა, მას აღარასფერო აღარ ახსოვს და გარდა იმისა, რომ თავი ძალზე ურატრატებს, ვიბეც და საფულეც მითათ ცარიელი ხდებდა და აღარც ნივთები აქვს ზედ; ის ვეღარ ახერხებს ჩივილს (და ან კი ვის უნდა უჩივლოს?!). და ნება უნებლიეთ ურჩივდება თავის ბედს. მოხდება ხოლმე, რომ თვით ქალიშვილებიც ხშირათ სმენ ამ „მაგიკურ“ სასმელს და შემდეგ კი რამოდენიმე ხნის განმავლობაში განიცდიან მოწამლის საშინელ ტანჯვას. უფრო ხშირათ ამ გვარ შემთხვევებს შეხედებით ნიეგეგროლის იარაღკობის დროს (ძაზრობას). საბედნიეროთ, უნდა ვთქვათ, რომ მოსკოვში და პეტერბურგში ამ უკანასკნელ დროს აკრძალულია მუშტარზე მაგარ სასმელების მიყიდვა და, თუ ხანდახან მიმართავენ ამ საშვალეებს ისიც ჩუმათ, ქურდულათ, სადმე ცალკე კაბინეტში და იმ დროს, თუ მუშტარი ნაცნობია და ხშირი სტუმარია

საროსკიპოსი. უფრო მდიდარ საროსკიპოებში პირდაპირ მიჩენილი ყავთ სვეციალურათ ექსი კაცი, რომელთა მოვალეთა ბასაც შეადგენს გამოუცდელ და მოტყუილებით წაოყვანილ ქალიშვილების დათარობა და გახარწა და ეს საშვალეა— პირველათ ქალიშვილის დათრობით გარყვნისა— მოდებულია ყველა საროსკიპოებში, და შეადგენს აუცილებელ საქროებას ახლათ მოყვანილ ქალიშვილების გასარყვენლათ. რასაკვირველია, ამ გვარ ზომებს ხმარობენ უმეტეს შემთხვევაში უფრო იმისთანა ქალიშვილებს წინააღმდეგ, რომელიც თავიანთი გამოუცდლობით ექვითაც კი ვერ მიხვდარან თუ რა ხასიათისა ან რას წარმოადგენს ეს ჯურღმული, სადაც ისინი თავიანთი სრულიად გამოუცდლობით და სიახლავადლობით ჩაკვიდნენ. უფრო ხშირათ და უფრო თავ გამოდებით ამგვართა შეცდომა-გარყვნისთვის საშვალეებს ხმარობენ იმ ქალიშვილებთან, რომელთაც თუმცა დანამდევილებით არ იციან თუ სად ან რა მიზნით იწვევენ მათ მოსამსახურეებათ, არ შეუძლიათ დასძლიონ თავისი ინსტიკტიური სიძულვილი და ზიზღი თავის საკუთარ ხსეულთ სამარცხვინო ვაჯრობისა, შესარცხვენისა და პატიოსანი სახელისა. ამ გვარ შემთხვევებში საროსკიპოების პატრონი ქალები ამ ჯურის ქალიშვილებს წინადადებებს აძლევენ, „დაჩვენ მათთან სტუმრათ.“

— თუ არ მოგეწონებთ თქვენ თავისუფლათ შეგაძლიათ უარი უთხრათ და არ დაეხდეთ იმ სტუმარს, რომელიც მოგმართათ თქვენ წინადადებით. თქვენ მხოლოდ გადით ზალაში და ცოტა ხანს იჯექით იქ.

ასე მიმართავენ ხოლმე ჩვეულებრივ საროსკიპოების ხაზიაკები და, რასაკვირველია, სახეში აქვთ ამ საშვალებით ახალგაზდა ქალიშვილის შეცდენა, ამითი ინსტიკტიური გრძნობის გამოწვევა მასში და მერე გარყნა. უბედური და გამოუცდელი ქალიშვილი ექვითაც კი ვერ მიხვდარილა თუ რადენი ფლიდობა, გაიძეგრაობა და ბნელი ზრი იმალება ხაზიაკის ამ გვარ ტკილ სიტყვებში. მას წარპოდგენილი აქვს, რომ საროსკიპოს ზალაში იმას შეედლება თავისუფლათ დამქმედებაროს თავის საკუთარ სურვილს და თავისუფლათ იმოქმედოს, როგორც მას უნდა.

როგორც კი გამოჩნდება ის პირველათ ზალაში, მასთან მივლენ, ვითომც სტუმრებია გამრყენელი— აგენტები. გარეგანი ზრდილობიანი მოპყრობა მათი და პატიოსნების ნიღაბი თავის შთაბეჭდილებას

ახდენს გამოუცდელ ქალიშვილებზე მოქმედობს მასზე როგორც საშვალეება, რომელიც ჩრდილავს მის ექვებს; განსაკუთრებით კი იმ დროს, როდესაც ამ კომედის ფინალი უცებ არ მოყავთ სისრულეში და რამდენიმე დღეს გველდება. ცხადია, რომ ქალიშვილი ვერ-ჯერობით ნდობით უყუტრებს იმ პატიეს, როდესაც მას იწვევენ ყავაზე, უმასპინძლებიან კამფეტებით, ხილეულობით და სხვა-და-სხვა ტკბილეულობით. აის შემდეგ ჩდება სხვა-და-სხვა სასმელები, ქალიშვილს ნელ-ნელა აპარებენ სასმელს და აი, ის კიდევ იღუპება...

ამგვარსავე საშვალეებს ხმარობენ საროსკიპოების პატრონი ქალები იმ დროსაც და იმ შემთხვევაშიც, როდესაც მათ უნდა შემოიტყუილონ ის ქალიშვილები, რომელიც მოდიან სტუმრათ თავიანთ ნაცნობ როსკი ქალებთან და აი, ამ დროს ხაზიაკები თავს უყრიან თავიანთ პანსიონში— უფრო ხშირათ მკირე წლოვნებს, — მოსამსახურეების, გუვერნანტების, ბავშვების მომვლელის და სხვა ვითომდა ამ გვარ თანამდებობის სახით. უკეთუ რომელიმე მოტყუილებული და გაბაბებული ქალიშვილი პროტესტს განაცხადებს თავისი ნამუსის ახდის გამო, საროსკიპოს პატრონი ქალი მიმართავს ხოლმე დამაშინებელ საშვალეებსაც და დამაშინებელი საშვალეება არის— „სახელ ვატენილის ბილეთი, („шомаранный паспортъ“) რომელიც წარმოადგენს ერთ უმთავრეს და ყოველის შემძლე ფაქტორს ამ გვარ საწინააღმდეგო პროტესტის გამოცხადებელის წინააღმდეგ და ამითი საროსკიპოს პატრონი ქალი ლავამსა სდებს ყველა ურჩ და თავისუფლების მსურველ ქალიშვილს.

(შემდეგეა იქნება)

ხან—ი.

დასმე.

ღამის გუშაგი— პირ-ბადრი მთავარე ლაყვარდ სივრცეში გედებრ დაცურავს და არე-მარეს ბნელით მოცულსა მკრთალ სხივთა გვირგვინს თავზე ახურავს.

ვარსკვლავთა ჯარნი, მოციმციონენი, გუშაგის ირგვლივ ციმციო კრთებიან და ერთმანეთსა მთავარის ქებაში, ეცილებიან, ეჯიბრებიან.

პირ მოწმედილი ცისა ვთერი, თეკა აწლილსა არეს დაპყრებს; ვერ ძლება მისის მშვენებრებით და უკლავების ცვარსა აპყრებს.

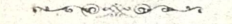
ბუროკრატოვანსა, ტურფა წალკოტსა თიგისი სკინი ვადაუსნია და კორდით მომჩქეფ ნაკადისათვის ნახი ამბორი—კუნა უძღენია.

კოკობი ვარდის მშენიერებით მეოსანთა მეფე აღტაცებულა და ქება-ხოტბის გამოსათქმელათ. უსხო მანგებზე ამღერებულა.

მხოლოდ მარტო მე ამ დიად სურათს განდევლ ბერებრ მოვმოვრებულვარ და ჩემებურათ, ჩემ ბნელ ოთახში ცხარე ცრემლებით ავმღულრებულვარ.

მწევე კაენით ვარემოცულსა ველარ მითაცებს ტურფა ბუნება, — და „სატროს ლალატს შური აგეო“! გონება ნახათ მერსურჩულება.

დ. თურდოსპირელი.

ლი ა ვ ი რ ი ლ ი

„ჩანგის“, „დროების“, „ივერიის“ და სხვა რედაქციებს.

სინღრა.

სათათოთ ეგელა რეაქციას ადნაშნ თავის გაც. ფურტლებსუ ის ამბავი, რომელიც გამოიქვს „საკავაზიანს“ 18 ივლისს № 133-ში დაბეჭდილას წერია, რომლითაც მიაკეთებდა ქრ. გრ-სიუ ხანატურფოვან მოლაპარაკებანს, მისჯან ქრთამან ადგანს, მას მიერ ჩემ შეესაფანს და სხვა, მაგრამ რომ გორდ განთარგვან მე არც ბ. ხანატურფოვან ვინტო და არც მოლაპარაკებან მსთან და მასთანავე გურდ შემისეიდა, არც არავითარა ქრთამა მიადა მისჯან. და არც თუ მისი ზეგულენით შემეგვანა სტატია „გაწეს“— ვინ არის დანაშაულები? „მე მხოლოდ ვიკისრე ქრთულ ჟურნალ-გაზეთებში 5 ივლისის ინტაქტის გამო მოთავსებულ წერილების თარგმან და ისიც— 15 ივლისს— „იფთხისის ფურტლას“ სტამბაში მომუშავე ბარეისის სმეალებით.

მეუხედავით ეგელა ამის: თ-და ამბავითა დაღესტ განკარდობის ჩემსე აეროშის მოტანას, — მიწოდებს „ქრთამის ამდებს“; „შესეიდულს“; „კადმის გამოდგულს“ და სხვა ამ ვგარ სავადასებულ მარტავიტებით მამიანს, რაც მე და მემსხურეილათ, ციდან წამოხან და მარდ ინტერესებზე შეეგულ ბროფეკრით მამხანა.

ესეც რომ არ იყოს, ჩვენ შორის დაუსრულეული გამოთა და გურ კიდრს ამს დასასრულე, დღეს მისი მოწამე თავისებს წერილს, ხვალ ჩემი და სხე ეგელა დღე მეათხველ სხოგადგანს უურები აქვს გამოქვდილი და ნათლად ვგრ წამოუდგებან— ვინ სტუის ჩვენ ორში— მე, თუ თ-და ამბავითა. ამიტომაც 24 ამ თვეს მიმართე მს წერილით, მისივე „საკავაზიან“-ში დასაბეჭდათ, რომლითაც წინადადებან ვაძლედი თ-და ამბავით— დაუსრულეული გამოთის მისასრობათ,

სამართლის გამოსრვევით და მეათხველ სხოგადგანის მოსსეგებლათ ჩვენი გამოთის გამო, ამოქრნა ერთი რომელიმე აქ მოყვანია ოთხ სსსამართლთაგან და სხვი დღის განმავლობაში ხსენებ მოქცა. მაგრამ მისი რეაქციის მდგანში ბ. უხანელამ ჩემ წერილს წაწერა: „არ დაიბეჭდებან, რადგან სჯემ სრულიათ გამოარეველან“.

ნუ თუ სჯემ მართლაც გამოარეველან და თ-და ამბავითს უფლებს აქვს რაც მას მოეწონებდეს ის მიწოდებს? ამას თუ თავისებურათ ესმის სჯემის გამოარეველან— მე ჩემიურათ მესმის და მას რად სჯემი უფილან სსსამართლად? მოუდგეთ ერთმანეთს და უშუალოდ სატრეპებით ვუხანდით და ჩვენი მეათხველებს ამითა გაუმსწინდელი!.. (ეს არის ამბავითა სჯემის გამოარეველან?)

ამიტომაც მე იძულებული ვარ ერთხელ კადეკ ვსცადა გასეთის სმეალებით და წინადადებან მიესრე თ-და ამბავითს ამოარჩინოს რომელი სსსამართლად უნდა 1) კოლლეგიალური, შემდგარი რამდენიმე გავითის თანამშრომლებისგან; 2) ამხანაგური, შემდგარი მხოლოდ უურნალობის ტების საზოგადოების გამგეობის წევრებისგან; 3) შედატორული, შემდგარი სრულიათ ტარემს ნეოტრადლურ პირთაგან, რომელთაც არავითარა გავშირა არ აქვთ დატერატურულ მოდუწობისთან, თუ 4) სხელმწიფეთერადი სსსამართლად? (коронный или государственный Суд?)

ამასთანავე ვაძლეე თ-და ამბავითს სხვი დღის ვანდა დიდებ ამ წერილის გამოქვეყნებისა და უკეთე ამ ხნის განმავლობაში თ-და ამბავითს ხმას არ ამოდიებს ესთხოვე ეგელა რეაქციებს გამოსთქვან თავათთა აზრთ ამის შესახებ და განმამარტრან ისიც, რომ, თუმცა

პრინციპალურათ წინადადებებს სხელმწიფეთერადი სსსამართლად, მაქვს თუ არა უფლებს მიემართე ჩემი ბრესტეკის აღსადგენათ ამ გვარ სსსამართლის და ამით აღუადგინო ამბავითის მიერ შედახული ჩემი თავმოყვარობა.

მიმინო

წამილი რედაქციის მიმართ

ბ. რედაქტორო! უმორჩილესათ გთხოვთ სინართლის აღსადგენათ მოათავსეთ ეს წერილი თქვენს პატრეცემულ გავითის ხვალინდელ ნომერში.

„დროების“ № 163-ში გადმობეჭდილი 1907 წ. ვახ. „ისარიდან“ ყოველ გვარ სინართლეს მოკლებული წერილი, რომ ვითომ ბ. ხანდამიშვილს დაუშვით გენ.-ბეტერნატორის სახელზე შეედგინოს „დანოსი“ ფედერალისტებზე და ამისათვის ის, ვითომ გაესამართლებიოთ, გაეურთოთ და სხვა.

ამისთანა უსინდისო ცილის წამება სწორეთ რომ აღმაშლითებელია და არც შეიძლება მარუმება იმ დროს, როდესაც მოწინააღმდეგე პირი ასეთ უფადრის საშეალებებს მიმართავს.

თითქმის რვა თვე გავტარე ჟურნალის ციხეში ბ. ხანდამიშვილთან და, არამც თუ მომსწრებია, არავისგან არც კი მხმენია ეს ამბავი. პირ იქით ბ. ხანდამიშვილი ყველასგან პატრეცემული, ყველასგან ნდობით აღტურული იყო და ერთ საუკეთესო ამხანაგათ თოვლბოდა, რასაც დამტკიცებენ იმ დროის ტუსაღები, როგორც პოლიტიკურები, ისე უგოლონებოც, რასაკვირეულია, ვარდა მოწინააღმდეგე ბანაკის, როგორც არიან ბ. მერტრეელები და მათი ამყოლ-დაყოლინი.

მართალია, ურთიერთ შორის ხუმრობა ბევრი ყოფილა ციხეში, მაგრამ ამის სინდულიეთ და ფაქტით მარდაქნა— გასალები, ერთ გვარ ჯურის აღმანინების თვისების შეადგენს და არც საკვირველია, „რომეთე არა იცინა რასა იქმან“.

ერთი იმ დროის ტუსალოგანი.

P. S. ეს წერილი წარუდგინე „დროების“ რედაქციას დასაბეჭდათ, მაგრამ იმდენად ვატაცებულნი ყოფილან „დროებელები“ პირად ინტრეცემებით და უსაფუძელი შურის ძიებით, რომ ამისი დაბეჭდა არ იმბეს და წერილი უანვე აღმობრუნე, რანაც მიძიულა მოგმართოთ თქვენ თხოვნი; დაბეჭდათ თქვენ პატრეცემულ თურმე „გუშაგში“ და ესთხოვე ამრეთვე „ჩანგის“ რედაქციასაც გადაბეჭდოთ თავის ვახუთში.

ტუსალოგანი.

